

AFETE HAZIRLIKTA ENGELLİLERİ UNUTMA – 12 PANELİ DEĞERLENDİRME ÖZETİ

Kadıköy Evlendirme Dairesi Büyük Salon
02 Aralık 2025 Salı

Behçet Baran KORUKLU
Jeofizik Yüksek Mühendisi
JFMO İstanbul Şube Yönetim Kurulu Üyesi
Kadıköy Belediyesi Afet İşleri Müdürlüğü
baran.koruklu@gmail.com

AFETE HAZIRLIKTA ENGELLİLERİ UNUTMA-12 ! Paneli

02 Aralık 2025 Salı

10:00 - 12:30

YER: Kadıköy Belediyesi Evlendirme Dairesi Büyük Salon

Açılış: 10.00

Açılış Konuşmacıları

Burak ÇATLIOĞLU

TMMOB Jeofizik Müh. Odası İst. Şb. YK Bşk.

Prof. Dr. Haluk ÖZENER

İl AFAD Müdürü

Mesut KÖSEDAĞI

Kadıköy Belediye Başkanı

Muhittin PAMUK (Katılımları Halinde)

Kadıköy Kaymakamı

B. Baran KORUKLU

Panel Düz. Kurulu Başkanı - Jeofizik Y. Müh.

Prof. Dr. Bülent ORUÇ

Kocaeli Üni. Jeofizik Mühendisliği Bölümü Öğr. Üy.

Fatih SINAV

Türkiye Omurilik Felçlileri Derneği Başkanı

Hakan ÖZDEMİR

BAK Kadıköy Ekip Lideri

Prof. Dr. Belgin ERHAN

İMÜ Tıp Fakültesi Göztepe Şehir Hast. F.T.R.

Anabilim Dalı Başkanı

Dr. Nursinem ŞİRİN

Tohum Otizm Vakfı Eğitim AR-GE ve Prj. Direktörü

Ercüment ARABACI

Nef Vakfı Sosyal Hiz. ve Afet Kriz Direktörü

Ronahi SAYLAN

İstanbul AFAD Eğitimci ve İl Gönüllü Koordinatörü

AFAD

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
AFET VE ACIL DURUM
YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI

**KADIKÖY
BELEDİYESİ**

ARAMA KURTARMA TAKIMI

BAK

TOFD
TÜRK OTİZM FAKÜLTESİ

nef vakfı

**TOHUM
OTİZM
VAKFI**

Sevgili Meslektaşlarımız ve Paydaşlarımız,

Toplumun afetlerde en kırılgan olduğu kesimin ve ailelerinin yaşadıklarını konuşmak ve çözümü için katkı sunmak adına çıktığımız bu yolda 12.sini düzenlediğimiz bu panel ile ülkemizin afetlere karşı direncini arttırmayı amaçlamaktayız.

Bu bilinçle, mesleğimizin bize tanıdığı yetkinliğin yanı sıra farklı disiplinlerde, konuların uzmanlarıyla birlikte, 10 yılı aşkın bir süredir afete hazırlıkta engellileri unutma diyoruz.

Ülkemiz coğrafi konumu gereği başta deprem olmak üzere yangın, sel, heyelan vb. doğa kaynaklı afetlerin sıkça görüldüğü bir konumda bulunmaktadır. Geride kalan 10 yılı aşkın zamanda, bu masalarda anlattıklarımızı/uyarılarımızı yakın zamanda yaşadığımız 6 Şubat depremlerinde sahada görmek bizleri derinden üzmüş olsa da, bu panele olan inancımızı arttırmış ve doğru yolda olmamız kararlılıkla mücadele etme gücümüzü sürekli kılmıştır.

Sonuç olarak söyleyeceğimizi başta söylemek istiyorum;

-Mutlaka veri tabanı oluşturmalıdır. Her mahallede kaç özel gereksinimimiz olduğu ve hangi engel grubunda olduğu bilinmelidir.

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

-Afete hazırlık planlarında, afet öncesi/anı ve sonrası için hazırlıklarda mutlaka özel gereksinimli bireyler de aktif olarak bulunmalıdır. Bu amaca yönelik devamlılığı sağlamak adına kadrolu engelli personel istihdam edilmelidir.

-Her sokakta özel gereksinimli bireyler için bu konuda eğitilmiş afet gönüllüsü sağlanmalıdır.

-Toplanma ve barınma alanları engelli bireylere uygun hale getirilmelidir.

-Yapı tasarımlarında engelli dostu mimari projeler özendirilmelidir.

İvedi şekilde çözülmesi gereken olmazsa olmaz bu maddeler dışında birçok konuyu bu panel boyunca konuşmuş olduk.

Bir kez daha söylemek gerekirse; bu etkinlikle bir kişinin daha yaşamına katkı sağladık demektense bir kişi bile yara almadı diyene kadar afete hazırlıkta engellileri unutma demeye devam edeceğiz.

B. Baran KORUKLU
Jeofizik Y. Mühendisi
Panel Düzenleme Kurulu Başkanı

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma! -12 Paneli

Açılış Konuşmaları

Her yıl Engelliler haftası ve Dünya Engelliler Günü kapsamında gelenekselleşen "Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma!" Panelinin bu yıl 12.si, 02 Aralık 2025 Salı günü Kadıköy Belediyesi'nin ev sahipliğinde düzenlenmiştir. Özel gereksinimli bireylerin ve ailelerinin afet süreçlerinde maruz kaldıkları riskleri, ihtiyaçları ve çözüm politikaları akademisyenler, uzmanlar ve kurum temsilcileriyle birlikte kapsamlı olarak masaya yatırıldı.

Kadıköy Belediyesi Evlendirme Dairesi'nde gerçekleşen moderatörlüğünü Panel Düzenleme Kurulu Başkanı Jeofizik Yüksek Mühendisi Baran Koruklu'nun yaptığı etkinlikte; Kocaeli Üniversitesi'nden Prof. Dr. Bülent Oruç, İstanbul

B. Baran KORUKLU

Medeniyet

Üniversitesi'nden Prof. Dr. Belgin Erhan, BAK Kadıköy Takım Lideri Hakan Özdemir, AFAD Eğitmeni Ronahi Saylan, Tohum Otizm Vakfı'ndan Dr. Nursinem Şirin ve Nef Vakfı'ndanERCÜMENT Arabacı konuşmacı olarak yer aldı.

Açılış konuşmalarını TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İstanbul Şube

Burak ÇATLIOĞLU

Başkanı Burak Çatlıoğlu, İstanbul İl AFAD Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener ve Kadıköy Belediye Başkanı Mesut Köseadağı'nın yaptığı etkinlikte TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İstanbul Şube

Başkanı Burak Çatlıoğlu, afet hazırlığının yalnızca teknik bir konu değil, "insanlık ve eşitlik meselesi" olduğunu, Jeofizik Mühendisleri olarak afet öncesi risk azaltma projeleri yaptıklarını ancak toplumun sadece mühendislik olarak değil, sosyolojik olarak da dirençli hale gelmesi gerektiğini vurgulayarak, "Bir toplum ancak en kırılgan bireylerini koruyabildiği ölçüde güçlüdür." şeklinde sözlerini tamamladı.

AFAD İl Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener, "Şu an hiçbir şey olmayacak gibi yaşıyoruz ama biz insanlar, hepimiz her an özel gereksinimli birey olabiliriz. Potansiyel adaylarız. Hayata biraz böyle bakmak lazım.

Prof. Dr. Haluk ÖZENER

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Yaşadığımız bu sorunlar yeni değil. Afet Yönetimi Özel İhtisas Komisyonunun 12. Kalkınma planlarında da çözüm önerileri var ama uygulamasa sorunlar yaşıyoruz. Sorun plan yapmakta değil, uygulamakta.” ifadelerini kullandı.

Kadıköy Belediye Başkanı Mesut Köseadağı, “Deprem siyaset üstüdür ve bütün kurumların, depreme aynı duyarlılık ve yüksek koordinasyonla hazırlanması gerekir. Biz kamu olarak yaptığımız yatırımlarda, özel gereksinimli vatandaşlarımızın sorunlarına çare bulmak adına ‘Engelsiz Kadıköy’ sloganı ile işler yapmaya çalışıyoruz. Kadıköy gibi kentsel dönüşümün yoğun yaşandığı bir ilçede hiç kolay değil ama bu bir bahane de değil.” ifadelerini kullandı. Köseadağı, “Kentsel dönüşümde şu yüzde 50’nin üzerindeyiz bu bizim için iyi bir rakam, ama hala yüzde 50’miz var.

Buna Fikirtepe dahil değil, o zaman yüzde 55’lere çıkan bir rakam. Kadıköy’de yaklaşık 2 bin 500 bina, 1975 ve öncesi yıla ait. 8 bin bina 1999 yılı öncesine ait ama güzel bir

Mesut KÖSEADAĞI

haber olarak yaklaşık 8 bin bina da 2000 sonrasına ait. Böylece depreme daha dayanıklı, betonu daha güçlü ve engelli çıkışları olan binalar.” dedi.

Panel Konuşmacıları

Prof. Dr. Bülent ORUÇ

Kocaeli Üni. Jeofizik Müh. Bölümü Öğr. Üy.

Prof. Dr. Bülent ORUÇ

Hem Uluslararası hem de Türkiye’de afet konusunda yapılan planlamalar, müdahaleler ağırlıkla özel gereksinimi olmayan bireylere yönelik, onların ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde oluyor. O yüzden bu tür panellerin, toplantıların özel gereksinimli bireylerin unutulmaması ve onlara yönelik farkındalık oluşturulması açısından değerli buluyorum.

Engelli olmasa da bazı bireyler özel durumlarından ötürü özel gereksinimli gruba girebilir. Bunlar örneğin yaşlılar, Türkçe iletişim kuramayan mülteciler veya hamileliği ilerlemiş kadınlar olabilir. Burada başka örneğin yaşlılıkla ilgili bir soru karşımıza çıkıyor: Yaşlı dediğimiz kişi kimdir? 75 hatta 80 yaşında olup da kendine iyi bakan, sağlık sorunu olmayan bireyin takvim yaşı itibari ile yaşlı olmasına karşılık afet ve acil durumu yönetimi bakımından özel gereksinimli olmayabilir. Zihinsel sorunları olan birey okuma, yazma ve anlama gibi konularda güçlük çekse de bu konularda yeterli sayılabilecek düzeyde olabilir.

Afet ve Acil Durum yönetimi açısından özel gereksinimli bireylerin kimlerin olabileceği belirlenerek, onların gereksinim durumları ve düzeylerine göre sınıflandırmalar yapılabilir. Bu sınıflandırmalarla CBS veri tabanları oluşturulabilir. Bu konular hem saha çalışmalarını hem de teknoloji kullanımını gerektiren ve AFAD, Üniversiteler, Belediyeler ve STK'ların işin içinde olduğu şehir hatta bölge bazlı proje çalışmalarının konuları olmalıdır. Bu durumda akademisyenler, bürokratlar ve saha uzmanlarının bilgi birikimlerini toplumun hizmetinde kullanmalarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Özel gereksinimli bireylere afetlere hazırlanma, afet sırasında kendisinin ve çevresindekilerin faydası için doğru tepkileri sergileyebilme, afetin ardından kendi kişisel gereksinimlerini karşılayabilme gibi meziyetler kazandırılması önemlidir. Örneğin omurilik felçlisi olan özel gereksinimli bir bireyin afet sırasında kendi başına doğru tepki vermesini bekleyemezsiniz. Ancak özel gereksinimli olmayan yakın çevresinin bu bireyle ilgili afet süreçlerini doğru yönetmesini beklersiniz. Dolayısıyla bu bağlamda eğitimler ve tatbikatlar önemli olmaktadır. Buradan anlaşıyor ki bazı özel gereksinimli bireyler diğer özel gereksinimli bireylere göre afetlerden çok daha olumsuz etkilenmektedirler. 2004 yılında meydana gelen deprem ve tsunami sonrası Sri Lanka'nın güneyinde Hikkaduwa kentinde bakıma muhtaç insanlar zamanında tahliye edilemediği için yüzlerce kişi boğularak can vermiştir. Afetten en az zararla kurtulabilmek için insanlarımızın kendilerine ve birbirlerine yardım etmeyi de öğrenmeleri gerekir. Lütfen "buradan başlarının çaresine baksınlar"

sonucu çıkmasın. Asla böyle anlam çıkmasın. Örneğin zihin engelli veya yaşlı ve hasta bakım merkezinde afet planlaması yapılırken görevliler sorumlu olduğu konuları sıklıkla, defalarca ve sabırla işleyerek uygulamalıdır. Afet anında ve sonrasında onların alacakları aksiyon önemlidir. Aslında bu konu ilk müdahalecileri de ilgilendiren bir konudur. Özel gereksinimi olmayan bireyler afetlere hazırlıklı olmak, afet sonrası tahliye olmak, tahliyenin ardından ilk saatlerde kişisel güvenliğini sağlamak gibi konularda bireysel inisiyatif alıp karar verebilir. Özel gereksinimli bireyler ise bunu yapamıyor. Örneğin nöro-gelişimi farklı olan otizmlili bireylerin (zihinsel engelli değil) duyuşsal bilgi işlemeş ve sosyal etkileşimi farklıdır. Sosyal ipuçlarını anlamada güçlük yaşarlar ve yüksek seslere karşı aşırı duyarlıdır. Öyleyse bu bireylerin gereksinimlerine özgü çözümler geliştirmek durumundayız. Omurilik felci nedeniyle tekerlekli sandalyede olan bir bireyin tekerlekli sandalyesi zamanında tahliye olmasına engel olmaktadır. Tahliye olsa da başka sorunlarla karşılaşabilir. Bu konuyu biraz araştırdım: Mesela omurilik felçlilerinde idrarın depolandığı mesane yönetimi hayati önem taşımaktadır. Mesanenin belli aralıklarda sonda ile boşaltılması gerekir. Bu durumda omurilik felçlisinin afet sonrası tahliye edilmesi yetmemekte, onun gereksinimlerine zamanında müdahale edilmesi de gerekmektedir. Uluslararası istatistiklere göre özel gereksinimli bireylerin afetlerden 2 ila 4 kat daha fazla etkilendikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sorun üstesinden gelmemiz gereken önemli bir sorundur.

Erasmus + Proje Önerimiz

Özel gereksinimi olan bireyler dinamik olarak takip edilmeli ve onlara hızlıca ulaşacak destek ağıları modellemeliyiz. Bu konuyu Kocaeli AFAD İl Müdürlüğü ve Kocaeli Üniversitemizden arkadaşlarımızla birlikte Kocaeli için Erasmus + proje önerisi için çalışıyoruz. Bu proje özel gereksinimli bireylerin ve onlara afet anında yardımcı olacak bireylerin eğitimi, ayrıca AR destekli risk analizi modülü, dijital eğitim kiti ve rehber gibi somut çıktılar içeriyor. Bu tür yenilikçi ve ürün odaklı çalışmalar KA220–ADU Erasmus+ (KA2: Yetişkin Eğitiminde İşbirliği Ortaklıklar, 20: Yeni ürün, uygulama veya fikirleri geliştirmek ve paylaşmak) proje türü kapsamında desteklenmektedir. Konu henüz yeni olmakla birlikte ilksel olarak sorunları ve çözümleri şöyle belirledik:

Sorunlar

- Afet anlarında özel gereksinimli bireyler yüksek risk altında.
- Bilgi ve bilinç eksikliği, rehberlik yetersizliği ve erişilebilir olmayan çözümler.
- Kurumlar arasında koordinasyon eksikliği.

Çözümler

- Özel gereksinimli bireylerin risk azaltma ve afetlerde doğru davranış becerilerini geliştirmek.
- Kurumlara uygulanabilir rehberlikler sunmak.
- Teknoloji destekli, yenilikçi modeller geliştirmek.
 - AR Destekli Mini Risk Analizi Modülü (Akıllı telefon veya tablet ya da Microsoft HoloLens veya Magic Leap gibi AR gözlüğü kullanark fiziksel bir ortamdaki tehlikeleri gerçek zamanlı tespit edip, analiz eden ve kullanıcıya görsel olarak sunan sistem)

- Erişilebilir Dijital Afet Eğitim Kiti (Kitin amacı afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenleri görsel, işitsel, dokunsal ve basitleştirilmiş dil seçenekleriyle herkese ulaştırmaktır. Görme, işitme ve ortopedik özel gereksinimli bireyler, yaşlılar, çocuklar, düşük okuryazarlık seviyesine sahip bireyler ve farklı dil konuşanlar başlıca hedef kitle olmalıdır)

Proje boyunca özel gereksinimli bireylerle ve yakınlarıyla birlikte çalışacağız ve bir çeşit aile olacağız. Özel gereksinimli bireylere hızlı, etkili ve koordineli destek sağlanması en önemli hedefimiz olacaktır. Bu amaçla özel gereksinimli bireylerin afet anında hızlı ve erişilebilir şekilde desteklenmesi için dijital destek ağıları, acil durum iletişim modelleri, özel gereksinimlerine odaklanan tatbikatlar yapılacak ve eğitim modülleri geliştirilerek ve çıktı faydaları takip edilecektir.

Özel Gereksinimli Bireyler Şunları Sormalıdır:

Temel Yaşamsal Destek Malzemeleri İçeren Afet ve Acil Durum Çantam Var mı?

- Görme engelliler için: Su, kuru gıda, medikal ihtiyaçlar, reçete örnekleri, acil durum iletişim bilgileri, önemli evrakların fotokopisi, destek ağınızdaki kişilerin iletişim bilgileri, battaniye, aile fertlerinin güncel fotoğrafları, büyüteç, pil, radyo, kıyafet, düdük, yıkıntıları temizlemek için eldiven, ilk yardım kiti, kimlik fotokopisi, toz maskesi ve gözlüğü, evin yedek anahtarı, hijyen malzemeleri, acil durum bilgi kartları ve acil durum telefon numaraları, katlanabilir baston, göz protezleri, konuşan saat, az görme yetisine sahip bireyler için güçlü ışık veren el feneri, eğer kullanılıyorsa lens ve solüsyon gibi ihtiyaç malzemeleri olmalı. Tüm malzemeler belli zamanlarda kontrol edilmeli ve gerektiğinde yenilenmelidir.

- Fiziksel engelliler için: Su, kuru gıda, medikal ihtiyaçlar, reçete örnekleri, acil durum iletişim bilgileri, önemli evrakların fotokopisi, destek ağınızdaki kişilerin iletişim bilgileri, battaniye, aile fertlerinin güncel fotoğrafları, büyüteç, pil, radyo, kıyafet, düdük, yıkıntıları temizlemek için eldiven, ilk yardım kiti, kimlik fotokopisi, toz maskesi ve gözlüğü, evin yedek anahtarı, hijyen malzemeleri, acil durum bilgi kartları ve acil durum telefon numaralarına *ilave olarak tekerli sandalye kullanılıyorsa lastik tamir kiti, akülü sandalye için yedek batarya olmalıdır.* Tüm malzemeler belli zamanlarda kontrol edilmeli ve gerektiğinde yenilenmelidir.
- İşitme engelliler için: Su, kuru gıda, medikal ihtiyaçlar, reçete örnekleri, acil durum iletişim bilgileri, önemli evrakların fotokopisi, destek ağınızdaki kişilerin iletişim bilgileri, battaniye, aile fertlerinin güncel fotoğrafları, büyüteç, pil, radyo, kıyafet, düdük, yıkıntıları temizlemek için eldiven, ilk yardım kiti, kimlik fotokopisi, toz maskesi ve gözlüğü, evin yedek anahtarı, hijyen malzemeleri, acil durum bilgi kartları ve acil durum telefon numaralarına *ilave olarak yedek işitme cihazı, işitme cihazı pili olmalıdır.* Tüm malzemeler belli zamanlarda kontrol edilmeli ve gerektiğinde yenilenmelidir.

Deprem Sırasında Ne Yapmalıyım?

- Görme engelliler için: Sesli uyarıları dinleyin. Zaten bildiğiniz ev düzeninden en yakın güvenli noktaya (bir kanepe veya içi kitap dolu bir sandık) çöküp, kapanıp tutununuz.
- Fiziksel engelliler için: Mümkün oluyorsa yatağa veya koltuğa geçin ve çöküp, kapanıp tutununuz.
- İşitme engelliler için: Işıklı titreşimli uyarı cihazlarınızı kullanın ve ortamı görsel olarak tarayıp uygun bir yerde çöküp, kapanıp tutununuz.

Afet Sonrası Güvende ve İletişimde Kalabiliyor muyum?

Tahliye edilmeniz durumunda sizi tanıtan formu görevlilere gösterin.

Toplanma alanlarında erişilebilir tuvalet, su ve gölgelik alanlar talep edin.

Cep telefonu şarjınız biterse görevlilerden veya yakınınızdakilerden şarj imkanı isteyin.

İşitme engelliyseniz SMS veya mesajlaşma uygulamalarını kullanın.

Psikolojik ilk yardım alın. Güvendiğiniz biriyle konuşun. Rutininize dönmeye ve mümkün olduğunca çalışmaya odaklanın.

SONUÇ OLARAK;

Toplumun tüm bireylerinin hatta canlıların afetlerden etkilenme düzeylerini düşürmeliyiz, yani riski azaltmalıyız. Riski sınırlamalıyız diyemiyorum, çünkü geçmişten bu yana çarpık kentleşme ve kötü yapı stokları buna engel olmaktadır. Kendiliğinden yıkılan binalarımız var. Aslında bu yüzden kentlerimiz engellidir. Bu engeli aşmadan özel gereksinimli bireylere yönelik tam ve mutlak çözümler üretmemiz çok güç olacaktır. Ancak imkânsız değildir. Tek bir bireyin tırnağının dahi kırılmaması için çaba göstermeliyiz. Kaos, çaresizlik ve duygusal çöküntülerle yüz yüze gelmemeliyiz. Öncelikle aklın ve bilimin ışığında yol almalı ve sonrasında duamızı da eksik etmemeliyiz.

Prof. Dr. Belgin ERHAN

İMÜ Tıp Fakültesi Göztepe Şehir Hast. F.T.R Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Belgin Erhan

Engellilik dünya nüfusunun yaklaşık %16'sını (her 6 kişiden 1'ini) etkilemektedir ve Birleşmiş Milletler tarafından tüm dünyada tahmini 1,3 milyar özel gereksinimli birey olduğu bildirilmiştir. Ülkemizde ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ulusal Engellilik Veri Sisteminde 2021 yılında kayıtlı 2,6 milyon özel gereksinimli vatandaşımız mevcuttur.

3 Aralık Dünya Engelliler Günü, Birleşmiş Milletler tarafından 1992'den beri kutlanan, uluslararası bir anma günüdür ve her yıl farklı bir konuya odaklanmaktadır. Bu yılın teması "*Sosyal ilerlemeyi geliştirmek için özel gereksinimli bireyleri kapsayan toplumları teşvik edelim*"dir. Tüm dünyada, özel gereksinimli kişiler ve aileleri sosyal kalkınma hedeflerine ulaşmada zorluklar ve engellerle karşı karşıyadır. Özel gereksinimli bireylerin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yaşamın tüm yönlerine dahil edilmesi bir zorunluluktur.

Özel gereksinimli bireylerin dezavantajlı olduğu bir diğer durum da afetler ve doğa olaylarıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporuna göre özel gereksinimli bireylerin afetlerde ölüm/yaralanma riski sağlıklı bireylerden 2-4 kat daha fazladır.

Afetlerde özel gereksinimli güvenliği için belediye ve topluluklara düşen sorumluluklardan bazıları şunlardır; Özel gereksinimli dostu toplanma alanları oluşturulması, gönüllü eğitimlerine engelli modülü eklenmesi, evde cihaz kullananlar için elektrik destek sistemi, engelsiz acil iletişim hattı ve komşuluk bazlı tahliye destek sistemi.

Özel gereksinimli bireylerin afetlerde güvenliği tıbbi bilgi, çevresel düzenleme, belediyenin planlaması ve toplum desteğinin hep birarada olması ile mümkündür.

Sonuç olarak; Afetlerde özel gereksinimliler sadece bireysel değil, sistemsel olarak da risk altındadır; çözüm bireysel çabaya değil, planlı ve bütüncül hazırlığa dayanır.

Sağlık, sosyal hizmet, itfaiye, belediye, gönüllü herkesin iş birliği olmazsa afette özel gereksinimli güvenliği mümkün değildir ve el ele verirse riskleri büyük ölçüde azaltabiliriz!

Hakan ÖZDEMİR

BAK Kadıköy Ekip Lideri

Hakan ÖZDEMİR

Beş yıldır yürüttüğümüz Kadıköy Afet Gönüllüsü projesi kapsamında yaptığımız çalışmaların, varmaya çabaladığımız noktanın ne kadar doğru olduğunu bugün kıymetli hocalarımızın da vermiş olduğu bilgiler ile bir defa daha ne kadar doğru olduğunu gördük. Kadıköy Afet Gönüllüsü Projesi, mahalle ölçeğinde bir örgütlenme projesidir. Amacımız afetlerin yıkıcı etkilerini azaltmak için çabalayan gönüllü ekipler yaratarak, ilçemizdeki riskleri azaltmaktır.

Şu anda Kadıköy Afet Gönüllüsü sayımız 600'leri aşmış durumda. Projemizde farkındalık çalışmalarına ek olarak çok önemsedığımız hususlardan biri de KOMŞULUK HAKKI'dır.

KOMŞULUK HAKKI, mahallede bulunan gönüllülerimizin merkezinde olduğu bir dayanışma ağıdır. İncinebilir gruplar olarak tanımladığımız engelliler, yaşlı bireyler, kadınlar, çocuklar gibi afetlerin etkilerine daha fazla maruz kalan bireyler olarak tanımlanabilir. İlçemizde yaşayan özel gereksinimli bireylerimizin yaşam alanlarından güvenli bir şekilde tahliye

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

olabilmesi adına bir yardımcı Kadıköy Afet Gönüllüsü ile birlikte binalarından bir destek kişisini eşleştiriyoruz. Arama Kurtarma faaliyetleri yürütülürken enkaz altında kalan afetzedelerin kurtarılması çalışmasında tüm bireyler zaten eşit şartlardadır. Fakat büyük bir deprem sonrasında yaşam alanlarını tahliye edemeyen bireylerimizin olması ve binalarının hasar görmüş olması çok daha tehlikeli bir durumdur.

Projemiz kapsamında gönüllülerimiz ile birlikte, yaşam alanlarından kendi başlarına tahliye olamayan bireylerimiz kurtarmayı hedefliyoruz. Geride kimseyi bırakmak istemiyoruz.

Projemizin bir parçası olarak, ilçe milli eğitim müdürlüğümüzün de desteği ile birlikte, ilçemizdeki özel gereksinimli bireylerimizin eğitimi için kullanılan 7 okulda afet farkındalık eğitimlerine başladık. Amacımız engelli bireylerimizi bilinçlendirmek olsa da asıl hedefimiz özel gereksinimli bireylerimizin aileleri, bakıcıları, sağlık görevlileri, bakım evleri yani onların hayatlarında bulunan ve onlara destek olacak kişiler olacaktır. Bu destek kişilerinin eğitimlerini gerçekleştirecek, gerekirse evlerinden, işyerlerinden, okullarından tahliye olabilmeleri için gerekli olan planların yapılmasına yardımcı olacağız. Farkındalık eğitimlerimiz özel gereksinimli bireylerimizin, engel gruplarına göre revize etmeyi de unutmadık.

Arama kurtarma operasyonlarımızı gerçekleştirmek için yaptığımız operasyonel bölgelendirmeyi proje kapsamında kullanacak, özel gereksinimlilerimizin konumlarını KVVK şartlarını gözeterek harita ortamına taşıyacağız.

Sayın başkanımızın da altını çizdiği gibi biz kamuyuz, yaptığımız çalışmaların hayata tesir etmesi ve uygulamaların sonuçlarının sahada görünmesi gerekir. Bu sebeple özellikle özel gereksinimli bireylerimizin afetlerin etkilerinden en az seviyede etkilenmesi için projelerimiz arttırarak, çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Ronahi SAYLAN

İstanbul AFAD Eğitmeni ve İl Gönüllü Koordinatörü

Ronahi SAYLAN

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2025 yılı durum analizine göre dünyada yaklaşık 1,3 milyar özel gereksinimli birey bulunuyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2023 verilerine göre ise ülkemizde 2,5 milyon vatandaşımız kayıtlı.

İstanbul AFAD'ın özel gereksinimli bireylerin afet süreçlerine hazırlanmasına yönelik yürütülmekte olan birçok projemiz bulunmaktadır. İstanbul Valiliği Proje Koordinasyon Birimi ile hayata geçirilen İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlıkları Projesi (İSMEP) kapsamında, özel gereksinimli bireyler için altı temel adımdan oluşan afet ve acil durum planlama rehberi oluşturulmaktadır.

Özel gereksinimli bireyler için afet ve acil durum planlaması daha kapsamlı ve detaylı bir hazırlık süreci gerektiriyor. Temel amacımız özel gereksinimli bireyleri, yakın ilişki içinde oldukları bireyleri ve ilgili kurumları afet öncesinde, sırasında ve sonrasında yapabilecekleri konusunda bilgilendirebilmek ve yol gösterebilmektir. Bu kapsamda yaptığımız çalışmalarda özel gereksinimli bireylere yönelik çalışmalar daha kapsamlı ve detaylı olsa da hepimizin afetlere karşı kişisel hazırlıklar

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

yapması gerekiyor. Olası bir afet ve acil durumda hepimiz geçici de olsa görme, duyma veya hareket etme gibi yetilerimizi yitirebiliriz. Hastalık, kaza veya yaş ile ilgili olarak hepimiz geçici veya kalıcı bir engellilik durumu yaşayabiliriz. Bu nedenle afet ve acil durum önlemleri özünde hepimizin yararınadır ve hepimizi ilgilendiren bilgiler içermektedir.

Dr. Nursinem ŞİRİN

Tohum Otizm Vakfı Eğitim AR-GE ve Projeler Direktörü

Afet ve Acil Durumlarda Otizmlı Bireyler

Riskler, Gerçekler ve Çözümler

Tohum Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı, otizmlı çocukların erken tanısının konulması, özel eğitim ile topluma bağımsız bireyler olarak kazandırılmalarına öncülük edilmesi ve bunun yurt çapında yaygınlaştırılması amacıyla, kâr amacı gütmeyen ve kamu yararını gözetten bir sağlık ve eğitim vakfı olarak 15 Nisan 2003 tarihinde kuruldu.

Dr. Nursinem ŞİRİN

Otizmin yaygınlığı dünya genelinde artmakta olup Amerika'daki Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention – CDC) verilerine göre her 31 çocukta biri otizm tanısı almaktadır. Bu bağlamda Tohum Otizm Vakfı, eğitim modelleri geliştirmekte, aile ve öğretmen eğitimlerini güçlendirmekte ve kapsayıcı toplum anlayışının yerleşmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Otizm, doğuştan gelen nörogelişimsel bir farklılık olup iletişim, sosyal etkileşim ve davranış alanlarında güçlükler görülmektedir. Duyusal hassasiyetler de birçok otizmlı bireyin günlük yaşamını etkilemektedir.

Afet ve acil durumlarda bu özelliklerin etkisi artmakta; bireyler tehlikeyi fark edemeyebilmekte, yönergeleri anlayamayabilmekte, bulunduğu yerde donup kalmakta ya da ani kaçma davranışları sergileyebilmektedir. Yüksek ses, yoğun ışık, koku ve kalabalık gibi duyuşal uyarılar kriz tepkilerini artırabilmektedir. Bu nedenle afet anında otizimli bireylerin davranışlarının farklılaşabileceğı ve risklerin artabileceğı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durumlara uygun yaklaşım, afet yönetiminin kapsayıcı biçimde yürütölmesini gerektirmektedir. Otizimli bireylere yönelik iletişimde kısa, net ve tek adımlı yönergeler verilmesi; sözlü iletişimin jest, mimik veya görsellerle desteklenmesi; yanıt için ek süre tanınması önerilmektedir. Dokunmadan önce izin alınması, duyuşal uyarıların azaltılması, özel eşyalarını yanında bulundurmalarına izin verilmesi ve ani hareketlerden kaçınılması bireyin güven ve sakinlik düzeyini artırmaktadır. Sonuç olarak, afet yönetimi yalnızca fiziksel güvenliğin sağlanmasıyla sınırlı kalmamakta; nörogelişimsel farklılıklara duyarlı, erişilebilir ve herkes için güvenli ortamların oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu yaklaşım benimsenmediğı sürece risklerin ve kırılganlıkların devam etmesi kaçınılmaz görünmektedir.

Öneriler

- Yerel yönetimlerin özel gereksinimli bireylere yönelik haritalama çalışmaları yürütmesi gerekmektedir. Bu sayede afet öncesi hazırlık, müdahale ve tahliye süreçleri daha kapsayıcı biçimde planlanabilmektedir.

- Muhtarların mahalle düzeyinde özel gereksinimli bireyleri ve ihtiyaçlarını tanıyan bir yapı kurması önem taşımaktadır.
- Arama kurtarma çalışmalarının kapsayıcı önlemlerle yürütülmesi gerekmektedir. Ekiplerin otizm ve diğer özel gereksinim gruplarına yönelik özel iletişim ve davranış stratejileriyle donatılması müdahale kalitesini artırmaktadır.
- Evrensel tasarım ilkelerinin afet alanları, barınma merkezleri ve geçici yaşam alanlarında uygulanması erişilebilirliği güçlendirmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin yalnızca “korunması gereken kişiler” değil, aynı zamanda gönüllü veya görevli olarak afet çalışmalarına katkı sağlayabilecek bireyler olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım hem kapsayıcılığı artırmakta hem de toplumsal dayanıklılığı güçlendirmektedir.
- Tohum Otizm Vakfı’nın bu alandaki eğitimleri yaygınlaştırması, hem profesyonellerin hem gönüllülerin kapasitesini artırmakta ve afet yönetimi süreçlerinde otizmlili bireylere yönelik kapsayıcı bir yaklaşımın yerleşmesine katkı sunmaktadır.

Ercüment ARABACI

Nef Vakfı Sosyal Hizm. ve Afet Kriz Direktörü

Ercüment ARABACI

3 Aralık Dünya Engelliler Günü, özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşamın tüm alanlarına tam ve eşit katılımının önemini hatırlatan küresel bir farkındalık günüdür. Nef Vakfı olarak insani yardım ve afet çalışmalarımızda öncelikli gruplarımız arasında yer alan özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını merkeze alarak projeler geliştirmekteyiz.

Afet öncesi ve sonrası sosyal hizmet süreçlerinde **afet farkındalığı**, müdahale kadar kritik bir rol üstlenmektedir. Farkındalığı artırmak, bireylerin afet anında hayatta kalma ihtimalini yükseltmekte ve travmatik etkileri azaltmaktadır.

6 Şubat 2023 depremlerinin ardından bölgede kurduğumuz geçici barınma merkezlerinde, özel gereksinimli bireylerin erişilebilir yaşam alanlarına kavuşması için çeşitli fiziksel düzenlemeler ve destekleyici uygulamalar hayata geçirilmiştir. Akülü sandalye kullanan bireyler için giriş-çıkış kolaylaştırıcı tasarımlar geliştirilmiş, ihtiyaçları doğrultusunda kişiye özel çözümler üretilmiştir.

Ayrıca ülkemizde bir ilk olan “Engelsiz Ev” projemizle, akülü sandalye kullanan bireylerin bağımsız yaşamlarını sürdürebilecekleri, erişilebilirlik standartlarını aşan bir model geliştirilmiş ve ödüllendirilmiştir.

Deprem bölgelerinde yaşam destek ünitesine bağlı bireylerin hayati ihtiyaçlarına yönelik çalışmalarımız kesintisiz şekilde devam etmektedir.

Bunun yanında yükseköğrenime devam eden özel gereksinimli ve afete tanıklık etmiş öğrencilere burs desteği sağlayarak eğitim süreçlerine katkıda bulunmaktayız.

Nef Vakfı olarak toplumsal dayanıklılığın temel bileşenlerinden biri olan afet hazırlığı konusunda farkındalık oluşturmayı sürdürüyoruz. Bu süreçte tüm paydaşlarla iş birliği içinde, kapsayıcı ve sürdürülebilir modeller geliştirmeye kararlıyız.

Afetlere hazırlık, toplumsal dayanıklılığın temelidir. Dayanışma ile engelleri aşarak afetsiz günlere ulaşmayı diliyorum.

SONUÇ

-Mutlaka veri tabanı oluşturmalıdır. Her mahallede kaç özel gereksinimli birey olduğu ve hangi engel grubunda olduğu bilinmeli, muhtarların koordinatörlüğünde haritaya işlenerek verilerin güncelliği sağlanmalıdır.

-Afete hazırlık planlarında, afet öncesi/anı ve sonrası için hazırlıklarda mutlaka özel gereksinimli bireyler de aktif olarak bulunmalıdır. Bu amaca yönelik devamlılığı sağlamak adına kadrolu engelli personel istihdam edilmelidir.

-Her sokakta özel gereksinimli birey için ayrıca eğitilmiş afet gönüllüsü sağlanmalı ve sokakta yaşayan özel gereksinimli birey eşleştirmesi yapılmalıdır.

-Yerel yönetimlerde bu çözüm önerilerinin uygulanmasını sağlayıp, yerel bazda farklı ve ihtiyaca yönelik çözüm projeleri üretecek "engelsiz birim koordinasyon kurulu" oluşturulmalıdır.

-Afet toplanma ve geçici barınma alanlarında, oluşturulan veri tabanı doğrultusunda çevrede yaşayan özel gereksinimli bireyin kullanımına yönelik tıbbi malzemelerin (ortez, protez, sonda, idrar torbası, tekerlekli sandalye) bulunması sağlanmalıdır.

-Binalarda özel gereksinimli bireylerin tahliyesi için tahliye sedyelerin bulundurulması zorunluluğu sağlanmalıdır.

-Özel gereksinimli bireylerin yalnızca “korunması gereken kişiler” değil, aynı zamanda gönüllü veya görevli olarak afet çalışmalarına katkı sağlayabilecek bireyler olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım hem kapsayıcılığı artırmakta hem de toplumsal dayanıklılığı güçlendirmektedir.

-Kentsel dönüşüm sürecinde binalarda erişilebilirlik sorunlarının çözümü için bu süreci bir fırsat bilmek adına yeni yapılan binalarda engelli rampası, asansör boyutları, asansöre erişim, daire içleri vb. konular önemle denetlenip standartlara uygunluğu sağlanmalıdır.

-Evde tıbbi cihaz kullananlar için elektrik destek sistemi ve çözüme yönelik projeler uygulanmalıdır. Yeni binalarda jeneratörün, evde tıbbi cihaz kullanan özel gereksinimli bireyin talebi doğrultusunda, bu cihazlara da enerji verebilecek düzenekte olması sağlanmalıdır.

-Afet gönüllüsü eğitim programlarına işaret dili ve otizimli bireylere yönelik uygulanması gereken davranış biçimlerinin de dahil edilmesi sağlanmalı, eğitim programları bu doğrultuda hazırlanmalıdır.

-Özel gereksinimli bireyler ve aileleri için ayrı bir “afet acil destek hattı” kurulmalıdır.

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma – 12 Panel Değerlendirme Özeti

